

PESTSZENTLŐRINC RÖVID HELYTÖRTÉNETE A KEZDETEKRŐL

Szentlőrinc puszta, mocsaras, dimbes-dombos terület volt, amely a mai Béke tértől egészen a Határ útig terjedt. Neve már az 1424-es és 1445. évi okmányainkon is előfordul.

A XVIII. században a nevezetes Grassalkovich család gödöllői uradalmához tartozott 6300 hold területtel, melyen majorsági központot alakítottak ki.

A Szent Lőrinc kápolna, egyetlen műemlünkünk

Majorság, a régi kápolnával

A század végén a birtokot bérbe adták Mayerffy Xavér Ferencnek (*róla kapta a nevét Férihegy*), aki mintagazdasággá fejlesztette itt található bérleményét.

Báró Sina Simon, a korábbi Grassalkovich-uradalom új, egyben utolsó birtokosa, 1860-ban iskolát építtetett (*a mai Bókay Árpád Általános Iskola elődje*), ahová a környező majorokból kocsikkal szállíttatta a gyerekeket. Ez volt az első iskola. A Sina család 1865-ben eladta a birtokot, és egy belga bankon keresztül Pustaszentlőrinc felparcellázása mellett döntött, amelyet így több részre osztott.

„A területből először 300-500 holdas birtokokat adtak el, előbb az északi (*mai Kispest*), majd a déli részekből. Cséry Lajos 2600 (*benne a majorsággal*), Lónyay Menyhért pénzügyminiszter 1000, Herrich Károly mérnök és Rendessy Károly óbudai pékmeister pedig néhány száz holdat vásárolt meg.

Gróf Lónyay Menyhért, az általa vett területből

1876-ban 100 holdat adott nyaralók céljaira, ekkor épült ki a Villasor. (*A mai Gyöngyvirág utcában.*)

A régi Grassalkovich major 1872-ben Cséry Lajos, majd utóbb dr. Szemere Miklós tulajdonába került. Dr. Szemere Miklós már több ízben parcellázta birtokának egy-egy részét, s ez olcsó telkeken hihetetlen gyorsasággal épültek szebbnél-szebb nyaralók és kisebb lakóházak.

Ő építtette az országszerte híres lövöldét is (*ma Zila kávéház*), melyet készséggel bocsátott mindig a sportkedvelő közönség rendelkezésére.

Pestszentlőrinc 1910. január 1-jén alakult önálló nagyközséggé. Az új nagyközség első vezetői: Lippmann Lajos, nyug. honvédezeredes, mint bíró, s Kuszena Lajos, mint jegyző voltak.”

1914-ben így írt erről Wimmerth Béla a Historia Domusban:

„Pestszentlőrinc egy modern Babilon; van itt mindenféle nyelvű, nemzetiségű ember. A népesség csiráját a gróf Lónyay Menyhért által parcellázott nyaralók lakói képezték, köztük több illusztris polgára édes hazáinknak: báró Eötvös Lóránd a világhírű fizikus, Páscztelyi István miniszteri tanácsos, Országh Sándor, Biehm János híres aszfalt-gyáros, Hoffherr és Schrantz gépgyárosok, stb. Ezelőtt 28 évvel 1886-ban alakult itt egy 1000 házépítő bizottság, mely azonban az ezer ház körül csak egynéhányat épített fel tisztviselők számára – aztán megbukott.

Mikor Herrich miniszteri tanácsos örököse: dr. Bókay Árpád egyetemi tanár, s valamivel később dr. Szemere Miklós parcellázni kezdtek, sűrűn özönlött a szegényebb hivatalnok, s iparos népség Budapestről, kiknek ambíciójuk volt, hogy saját házukban lakhassanak, na meg az a körülmény is nagyban elősegítette a népesség szaporodását, hogy a budapesti háziurak egymásra emelték a házbéreket, a gyermekes családokat meg mind kiűzték. Eközben épülnek a gyárak. Hat téglagyár, két szövőgyár, vagongyár, mezei vasút, olaj, festék gyár, melyeknek munkásaival rohamosan szaporodott a népesség. Jöttek a fővárosból, vidékről, de jöttek különösen a szövőgyárakba, még külföldről is sokan.

Ennek a minden felől jött népességnek a nyelve is sokféle. Beszélnek itt magyar, német, tót, cseh, morva, lengyel, szerb, francia, sőt angol nyelven is. A népesség zöme magyar, s az idegen nyelvűek közül is 95 % beszél magyarul, de a templomban ragaszkodik az anyanyelvéhez (...).

Poliglott népességnek polgári foglalkozása is sokféle. Vannak itt tisztviselők, államiak és fővárosiak, magánhivatalnokok, mindenféle alkalmazottak. Gyári munkások, napszámosok: sok aktív és nyugalmazott katonatiszt. Dinnyetermelők (a lőrinci dinnye messze földön híres), mezőgazdasági cselédek, lovászok, MÁV és villamosvasutasok. A magyar, a német iparos; a tót, szerb, lengyel majdnem mind téglagyári munkás; a cseh, morva szövőgyári munkások; franciák a nyaralók és társaságuk; angolok a versenyparipáknál levő lovászok.

Ez a sokféle nemzetiségű és nyelvű legnagyobb részt katolikus. 75 % a mi egyházunk tagja; a katolikusok után jönnek mindjárt a reformátusok 15%-a, a hátralévő 10 %-on osztoznak az ágostoni evangélikus, izraelita, görögkeleti, baptista, unitárius, anglikán és egy-két felekezet nélküli.”

Pestszentlőrinci Főplébánia
1181 Budapest, Batthyány u. 87/b.

NÉHÁNY RÉGI KÉP

Vadászat Pustaszentlőrincen

Gloriette

Tündérvendéglo

Lőrinci vasútállomás

Téglagyár

Krautschneider lámpagyár

Az első villamos

Forrás:

Vereczkey (Wimmerth) Béla: *Historia Domus* 1910-1954;

Grünvald Mária – Szász János *Téglás Tivadar –Téglás Tivadarné –Tomory Lajos: Pestszentlőrinc krónikája. Bp., 1996. kiadvány; Bp18 honlapján Heilauf Zsuzsanna írása; Wikipédia*

Képek: részint a plébánia tulajdonában lévő, részint a Múzeumsarok képei, vagy az internetről levett képek.